

Navoiy davlat universiteti – Geografiya

Dastur davomiyligi: 2 yil

Talim shakli: Kunduzgi

Dastur kodi:70530201

Umumiy ish hajmi:120 ECTS krediti

Semestr uchun ECTS kreditlari:30

Umumiy ma'lumot

Magistratura dasturi **Geografiya** (Dastur kodi: 70530201) Navoiy davlat universitetida ikki yillik, kunduzgi akademik dastur bo'lib, umumiy ish hajmi 120 ECTS kreditdan (semestrda 30 ECTS) iborat. Dastur yuqori malakali geograflar, fazoviy tahlilchilar, shaharsozlik bo'yicha mutaxassislar va jismoniy va inson geografiyasi, geografik axborot tizimlari (GIS), masofaviy zondlash, fazoviy-vaqtinchalik tahlil va mintaqaviy barqaror rivojlanish sohalarida ilg'or bilimlarga ega bo'lgan atrof-muhit menejerlarini tayyorlash uchun mo'ljallangan.

O'quv dasturi nazariy ta'lim, dala tadqiqotlari va raqamli fazoviy xaritalash usullarini birlashtiradi. Talabalar tabiiy landshaft dinamikasi, iqlim o'zgarishlari, demografik o'zgarishlar, iqtisodiy fazoviy taqsimot va yerlardan foydalanish strategiyalarini tahlil qilishni o'rganadilar. Dasturda O'zbekistonning mintaqaviy fizik-geografik, gidrologik, ijtimoiy-iqtisodiy va ekologik muammolarini, jumladan, cho'llanish, suv resurslarini taqsimlash, tuproq eroziyasi va hududiy rejalashtirishni hal qilishga katta e'tibor qaratilgan.

Ushbu dastur bitiruvchilari fazoviy ma'lumotlar tahlilchilari, GIS mutaxassislari, atrof-muhit va yerlardan foydalanishni rejalashtiruvchilar, kartograflar, ilmiy institutlarda tadqiqot xodimlari va oliy ta'limda akademik xodimlar sifatida karyera qilish, shuningdek, doktorantura (PhD) darajasida o'qishni davom ettirish uchun to'liq jihozlangan.

Baholash

Geografiya magistratura dasturida uzluksiz o'rganish, fazoviy tahliliy kompetensiya va ilmiy aniqlikni ta'minlash uchun keng qamrovli va ko'p komponentli baholash tizimi qo'llaniladi.

1. Kursga asoslangan baholash

- **Taqdimotlar va seminarlar**– talabalarning akademik sharoitlarda geografik tadqiqotlar, hududiy rivojlanish modellari va fazoviy-demografik tadqiqotlarni tahlil qilish, taqdim etish va himoya qilish qobiliyatini baholash.
- **Mini-testlar, viktorinalar va og'zaki imtihonlar**– asosiy nazariy tushunchalar, geomorfologiya, iqlim tadqiqotlari, aholi geografiyasi va GIS operatsiyalarini tushunishni monitoring qilish.
- **Oraliq va yakuniy imtihonlar**– nazariy va amaliy bilimlarni yozma imtihonlar, xaritani talqin qilish topshiriqlari va fazoviy muammolarni yechish topshiriqlari orqali baholash.
- **Portfolio topshiriqlari**– ilg'or ko'nikmalarni namoyish etuvchi dala ekspeditsiyalari jurnallarini, tematik raqamli xaritalar seriyasini, GIS loyiha fayllarini va ilmiy ishlar qoralamalarini tuzish.

- **Mustaqil topshiriqlar**– mustaqil fazoviy adabiyotlarni ko'rib chiqish, sun'iy yo'ldosh tasvirlarini qayta ishlash, demografik ma'lumotlarni modellashtirish va hududiy tahlilni rag'batlantirish.
- 2. **Tadqiqotga asoslangan baholash**
 - **Ilmiy tadqiqot ishlari (ITI)**– tadqiqot takliflari, dala ishlari bo'yicha hisobotlar va fazoviy tadqiqotlar natijalarini kafedra oldida himoya qilish orqali baholandi.
 - **Ilmiy va pedagogik ish (IPI)**– o'qitish amaliyoti, geografiya bo'yicha o'quv modullarini ishlab chiqish va ilmiy hisobotlar orqali baholanadi.
 - **Magistrlik dissertatsiyasi (MD/M)**– umumiy ilmiy aniqlik, amaliy ahamiyatlilik, kartografik sifat, tezis yozish va Davlat attestatsiya komissiyasi oldida ommaviy himoya asosida baholanadi.
- 3. **Amaliyotga asoslangan baholash**
 - **Dala va sanoat amaliyoti**– kadastr agentliklari, meteorologiya bo'limlari, shaharsozlik byurolari va qo'riqxonalaridagi faoliyat natijalari asosida baholanadi va keng qamrovli amaliy hisobotlar bilan birga taqdim etiladi.
 - **Bitiruvdan oldingi amaliyot**– dala ma'lumotlarini integratsiyalash, GIS xaritalash va yakuniy tezisni tayyorlash bo'yicha baholandi.
- 4. **Ishga integratsiyalashgan o'rganish**
 - **GIS va masofaviy zondlash loyihalari**– fazoviy aniqlik, xarita estetikasi, sun'iy yo'ldosh ma'lumotlaridan innovatsion foydalanish va mintaqaviy rejalashtirish ehtiyojlariga amaliy ahamiyati bo'yicha baholandi.

Akademik talablar

Qabul talablari: Geografiya bo'yicha magistratura dasturiga (Kod: 70530201) hujjat topshirayotgan abituriyentlar quyidagi mezonlarga javob berishlari shart:

- **Ta'lim tarixi**– Tan olingan oliy ta'lim muassasasining geografiya, geodeziya va kartografiya, ekologiya, atrof-muhit fanlari, geologiya yoki tegishli sohalar bo'yicha bakalavr darajasi (yoki unga tenglashtirilgan malaka).
- **Akademik mukammallik**– Faxriy diplomga ega bo'lgan abituriyentlar (*imtiyozli diplom*) O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiya vazirligining amaldagi qoidalariga muvofiq imtiyozli qabul qilish huquqiga ega.
- **Til bilishi**– Ingliz, rus yoki boshqa tan olingan xorijiy tillarni kamida B2 darajasida (CEFR, IELTS, TOEFL va boshqalar) bilishingizni tasdiqlovchi amaldagi milliy yoki xalqaro sertifikat.

Bitiruv talablari

Geografiya fanlari magistri darajasini olish uchun talabalar quyidagilarga ega bo'lishlari shart:

- O'quv dasturidagi barcha majburiy va tanlov modullarini to'liq bajaring, jami ma'lumotlarni to'plang **120 ECTS krediti** (Semestrda 30 ECTS).
- Navoiy davlat universiteti qoidalariga muvofiq standart akademik natijalarni saqlab qolish (barcha fanlardan o'tish ballari).
- Barcha amaliy mashg'ulotlarni (dala geografiyasi ekspeditsiyalari, tadqiqot amaliyoti va bitiruvdan oldingi amaliyot) ijobiy natijalar bilan muvaffaqiyatli yakunlang.
- Barcha tadqiqot talablarini bajarish (ilmiy tadqiqot ishlari va ilmiy-pedagogik ishlar).
- Tayyorlang, topshiring va muvaffaqiyatli himoya qiling **Magistrlik dissertatsiyasi** Davlat attestatsiya komissiyasi oldida asl geografik tadqiqotlar va fazoviy tahlillarni namoyish etish.
- Barcha kerakli davlat attestatsiya jarayonlaridan o'ting.

Taklif etilayotgan kurslar

1-yil

Majburiy:

- Geografiya va fazoviy fanlar bo'yicha tadqiqot metodologiyasi
- Yangi O'zbekistonni rivojlantirish strategiyasi doirasida ta'lim tizimidagi islohotlar
- Ilg'or jismoniy geografiya va landshaft ekologiyasi
- O'zbekiston va qo'shni mintaqalarning ilg'or iqtisodiy va ijtimoiy geografiyasi
- Zamonaviy geografik axborot tizimlari (GIS) va raqamli xaritalash

Tanlov:

- Masofaviy zondlash va sun'iy yo'ldosh tasvirlarini tahlil qilish
- Amaliy geomorfologiya va gidroklimatologiya
- Aholi geografiyasi va demografiyasi
- Yer kadastr va hududiy resurslarni boshqarish
- Normativ hujjatlar va fazoviy rejalashtirish qonunchiligi

2-yil

Majburiy:

- Global iqlim o'zgarishi va geoekologik muammolar
- Shahar geografiyasi va fazoviy rejalashtirish
- Geoekologiya va atrof-muhit monitoringi

Tanlov:

- Turizm geografiyasi va dam olish yerlaridan foydalanish
- Qurg'oqchil zonalar geografiyasi va cho'llanishni nazorat qilish
- Geografik modellashtirish va fazoviy statistika
- Geologiya fanlarida professional axloq va etika
- Mintaqaviy iqtisodiy integratsiya va geosiyosat
- Tuproq geografiyasi va qishloq xo'jaligi yerlarini baholash
- Suv resurslarini boshqarish va gidrologik modellashtirish

Karyera imkoniyatlari

Geografiya bo'yicha magistratura dasturini bitirganlar keng qamrovli fazoviy tahlil va dala tadqiqotlari ko'nikmalariga ega bo'ladilar, bu ularga davlat, tadqiqot va korporativ sektorlarda karyera qilish imkonini beradi:

- **Tadqiqotchi olim / mutaxassis** O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasida (masalan, Geologiya va geofizika instituti, Gidrometeorologiya tadqiqotlari instituti) va geografik markazlarda.
- **GIS va masofaviy zondlash bo'yicha tahlilchi/mutaxassis** kadastr agentliklarida, kartografiya korxonalarida, shaharsozlik institutlarida va qishloq xo'jaligini boshqarish bo'limlarida.
- **Mutaxassis / xodim** Ekologiya, atrof-muhitni muhofaza qilish va iqlim o'zgarishi vazirligi, Davlat soliq qo'mitasi huzuridagi Kadastr agentligi va Gidrometeorologiya xizmati markazi (O'zgidromet).

- **Geografiya o'qituvchisi / o'qituvchisi**oliy ta'lim muassasalarida, ixtisoslashtirilgan akademik litseylarda, kasb-hunar kollejlari va umumta'lim maktablarida.
- **Hududiy va shaharsozlik bo'yicha mutaxassis**shahar arxitektura va qurilish boshqarmalarida, mintaqaviy rivojlanish agentliklarida va infratuzilma bo'yicha konsalting firmalarida.
- **Atrof-muhit va turizm bo'yicha maslahatchi**ekoturizm kompaniyalarida, milliy tabiat bog'larida, davlat qo'riqxonalarida va mintaqaviy turizmni rivojlantirish departamentlarida.
- **Loyiha mutaxassisi / koordinatori**Markaziy Osiyoda iqlim o'zgarishiga moslashish, yerlarni muhofaza qilish va suv resurslari bo'yicha ishlaydigan xalqaro rivojlanish tashkilotlarida (BMTTD, FAO, GIZ, Jahon banki).
- **Yerdan foydalanish va resurslar menejeri**qishloq xo'jaligi kombinatlarida, konchilik korxonalarida va tabiiy resurslarni qazib olish korporatsiyalarida.

O'qish to'lovlari

- **Mahalliy talabalar uchun:**Taxminan yillik o'qish narxi – 9 700 000 so'm.
- **Xalqaro talabalar uchun:**Taxminiy yillik o'qish narxi – 774.28 AQSh dollari.

(Izoh: O'qish to'lovlari universitet siyosati va xorijiy valyuta kurslariga muvofiq o'zgartirilishi mumkin.)

O'quv natijalari

Geografiya bo'yicha magistrlik darajasi

Dasturni muvaffaqiyatli tugatgandan so'ng, bitiruvchilar quyidagilarga ega bo'ladilar:

1. Bilim

- **1.1.**Nazariy geografiya, landshaftshunoslik, ijtimoiy-iqtisodiy fazoviy tuzilmalar va global ekologik dinamika bo'yicha chuqur bilimlarni namoyish eting.
- **1.2.**O'zbekistondagi davlat qonunlari, milliy rivojlanish strategiyalari, mintaqaviy fazoviy rejalashtirish asoslari va yer kadastri qoidalarini tushuning.
- **1.3.**Qurg'oqchil mintaqalarda iqlim o'zgarishi ta'siri, gidrologik jarayonlar, tuproq degradatsiyasi va cho'llanish dinamikasi tamoyillarini tushuntiring.
- **1.4.**Geografik axborot tizimlari (GIS), sun'iy yo'ldosh masofaviy zondlash usullari, fotogrammetriya va raqamli kartografiya bo'yicha keng qamrovli bilimlarni namoyish eting.
- **1.5.**Inson populyatsiyasi, iqtisodiy faoliyat, shahar o'sishi va tabiiy ekotizimlar o'rtasidagi murakkab o'zaro ta'sirlarni aniqlang.

2. Ko'nikmalar

- **2.1.**Murakkab jismoniy va ijtimoiy-iqtisodiy geografik dala tadqiqotlari, yerlardan foydalanishni baholash va atrof-muhitni xaritalash loyihalarini loyihalashtirish va amalga oshirish.
- **2.2.**Sun'iy yo'ldosh tasvirlarini qayta ishlash, fazoviy ma'lumotlar bazalarini yaratish va tematik xaritalarni yaratish uchun sanoat standartidagi GIS dasturiy ta'minotidan (ArcGIS, QGIS) va masofaviy zondlash platformalaridan foydalaning.
- **2.3.**Aholi dinamikasini, shaharlarning kengayishini va iqtisodiy rayonlashtirishni baholash uchun statistik, demografik va fazoviy modellashtirish vositalarini qo'llang.

- **2.4.** Tabiiy resurslarni boshqarish, iqlim o'zgarishiga moslashish, hududiy infratuzilmani rivojlantirish va ofatlar xavfini kamaytirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqish.
- **2.5.** Professional geografik hisobotlar, yerlardan foydalanish rejalari, tadqiqot nashrlari va interaktiv fazoviy ma'lumotlar vizualizatsiyasini tayyorlang.
- **2.6.** Siyosatchilar, mahalliy hokimiyat organlari va akademik hamjamiyatlarga fazoviy topilmalar va geografik tahlillarni milliy va xorijiy tillarda samarali taqdim etish.

3. Kompetensiyalar

- **3.1. Geografik va fazoviy kompetensiya**– Integratsiyalashgan jismoniy, insoniy va geofazoviy usullarni qo'llagan holda mustaqil, xavfsiz va original geografik tadqiqotlar o'tkazish.
- **3.2. Hududiy boshqaruv vakolati**– Davlat va xususiy tashkilotlar sharoitida GIS laboratoriyalarini, kartografik ish jarayonlarini va yerlarni baholash loyihalarini boshqarish.
- **3.3. Uslubiy va ta'lim kompetensiyasi**– Oliy va o'rta maxsus ta'lim darajalarida geografiya fanlarini interaktiv texnologiyalar va dala asosidagi treninglardan foydalangan holda o'qitish.
- **3.4. Loyiha rahbarligi kompetensiyasi**– Mintaqaviy rejalashtirish, shahar geografiyasi, geoeologik monitoring va tabiiy ofatlar xavfini kamaytirish kompaniyalari bo'yicha fanlararo guruhlariga rahbarlik qilish.
- **3.5. Axloqiy va ekologik kompetensiya**– Yuqori axloqiy me'yorlar, akademik halollik va yerlarni barqaror boshqarish va biofizik muhofaza qilishga sodiqlikni namoyish etish.
- **3.6. Hayot davomida o'rganish kompetensiyasi**– Xalqaro geografik konferensiyalar, seminarlar va ixtisoslashtirilgan o'quv dasturlarida qatnashish orqali texnik, GIS va tadqiqot qobiliyatlarini doimiy ravishda oshirib borish.